

OBSAH

Předmluva	11
Seznam značek	12
I. Úvod	15
II. Diody	19
1. Křemíková dioda	21
1.1 Vlastnosti závěrné charakteristiky	21
Parametry diod v závěrném směru	26
1.2 Vlastnosti propustné charakteristiky	32
Parametry diod v propustném směru	34
2. Lavinové diody	43
2.1 Propustná charakteristika	44
2.2 Závěrná charakteristika	44
Parametry závěrné charakteristiky	45
III. Tyristory	50
3. Voltampérová charakteristika tyristoru	50
3.1 Závěrná charakteristika	51
3.2 Blokovací charakteristika	54
Parametry tyristorů v závěrném a blokovacím směru	56
3.3 Vlastnosti propustné charakteristiky	60
Parametry tyristorů v propustném směru	61
4. Dynamické vlastnosti tyristorů	67
4.1 Zapínací doba tyristoru	67
4.2 Vypínací doba	69
4.3 Strmost nárůstu propustného proudu (di_p/dt)	71
5. Komutace diod	77
6. Komutace tyristorů	79
7. Kmitočtová zatížitelnost diod a tyristorů	79
8. Zapínací vlastnosti tyristorů	88
8.1 Vstupní charakteristiky	89
8.2 Parametry řídicích obvodů	92
8.3 Vlastnosti řídicí elektrody v závěrném směru	93
8.4 Vliv řídicího proudu na ostatní parametry tyristorů	93

IV. Tepelné vlastnosti	95
9. Tepelné parametry	95
9.1 Pracovní rozsah teplot	95
9.2 Tepelný odpor	96
9.3 Transientní tepelný odpor	100
V. Chlazení	105
10. Cesta přenosu tepla	105
11. Návrh chladiče	107
11.1 Výpočet chladičích desek	107
12. Nucené chlazení	110
13. Transientní tepelný odpor chladičích desek	111
14. Profilované chladiče	112
14.1 Parametry profilových chladičů	113
15. Kapalinové chlazení	116
VI. Měření diod a tyristorů	117
16. Orientační měřicí metody	118
16.1 Měření pomocí měřiče izolačních odporů typu „MEGMET“	119
17. Laboratorní měřicí přístroje	120
17.1 Obvod pro měření závěrných a blokovacích charakteristik	120
17.2 Měření úbytků	123
17.3 Měření tepelných odporů	124
17.4 Měření ztrátového výkonu	125
17.5 Měření zapínacího proudu a napětí	127
17.6 Měření vratného proudu	127
17.7 Měření strmosti nárustu blokovacího napětí dU_b/dt	128
17.8 Měření vypínací doby	129
VII. Sériové řazení diod a tyristorů	132
18. Příčiny nerovnoměrného rozdělení napětí	132
18.1 Nerovnoměrné rozdělení napětí, zaviněné rozptylem závěrných (blokovacích) charakteristik	133
Výpočet dělicích odporů	134
18.2 Dělení napětí při komutaci diod a tyristorů	136
18.3 Vliv zemní kapacity na nerovnoměrné dělení napětí	141
18.4 Další možnosti uspořádání napěťových děličů	143
19. Poznámky k sériovému řazení lavinových diod	144
20. Spínání sériově řazených tyristorů	145
20.1 Obvody pro přímé zapínání	145
20.2 Obvody pro odvozené zapínání	147
20.3 Požadavky na řídicí impuls	149

VIII. Paralelní řazení	150
21. Vliv rozptylu propustných charakteristik na dělení proudu	151
22. Zlepšení paralelního chodu pomocí odporů	155
23. Vyrovnávací transformátory	156
24. Dělení proudu při přetížení	157
25. Zapínání paralelně pracujících tyristorů	158
IX. Jištění diod a tyristorů proti přepětí	159
26. Příčiny vzniku přepětí	159
26.1 Vstupní přepětí	161
26.2 Vnitřní přepětí	162
26.3 Výstupní přepětí	163
27. Jistící obvody proti přepětí	164
27.1 Použití obvodů RC	164
Jištění proti komutačním přepětím	164
Zapojení proti spínacím přepětím	169
27.2 Jištění selenovými usměrňovači	174
27.3 Použití lavinových diod	179
X. Jištění proti proudovému přetížení	180
28. Přístroje a obvody pro nadproudové jištění	181
28.1 Pojistky	181
Parametry pojistek	182
Postup při volbě pojistek	184
Volba proudového typu pojistek	184
Možnosti umístění pojistek v obvodech usměrňovačů	184
Stanovení jmenovitého proudu pojistky	187
Kontrola napěťové zatížitelnosti pojistek	190
Přepětí při tavení pojistek	191
Kontrola $I_{t_{\text{vyp}}}$ a jeho porovnání s I_{t^2} polovodičového prvku	191
28.2 Jističe	195
28.3 Stykače a vypínače	196
28.4 Rychlovypínače stejnosměrného proudu	197
28.5 Rychlozkratovače	197
28.6 Vnitřní odpor a reaktance v obvodu zkratového proudu	199
28.7 Použití řídicích obvodů k nadproudovému jištění tyristorů	200
28.7.1 Zařízení pro měření proudu	201
28.7.2 Porovnávací člen	202
29. Jištění při startování zdrojů	204
30. Příklady kompletních jistících obvodů	205
XI. Obvody usměrňovačů	207
31. Funkce a charakteristické vlastnosti usměrňovacích obvodů	207

31.1	Jednofázové obvody usměrňovačů	207
31.2	Vlastnosti jednopulsního usměrňovače	208
31.3	Jednofázové dvoupulsní usměrňovače	209
31.4	Trojfázové usměrňovací obvody	210
31.5	Trojfázové zapojení do uzlu	210
31.6	Trojfázový můstkový usměrňovač	212
31.7	Šestifázové uzlové zapojení usměrňovače	213
31.8	Šestipulsní usměrňovač s nulovou tlumivkou	213
32.	Parametry usměrňovacích obvodů	215
33.	Snížení napětí ve skutečném usměrňovacím obvodu	215
34.	Výpočet zkratových proudů	217
34.1	Výpočet ustáleného zkratového proudu	217
34.2	Výpočet přechodného zkratového proudu	218
35.	Příklady použití usměrňovacích obvodů s křemíkovými diodami	220
35.1	Síťový napáječ k tranzistorovému přejímači	221
35.2	Stabilizovaný zdroj s transformátorem	223
35.3	Nabíjení akumulátorových baterií	223
35.4	Svařovací usměrňovače	224
35.5	Usměrňovače pro průmysl a trakci Zatížitelnostní třídy usměrňovačů	227
35.6	Usměrňovače pro elektrolýzu	227
35.7	Usměrňovače pro střídavé lokomotivy	238
XII.	<i>Potlačení elektrického oblouku polovodičovými diodami</i>	246
36.	Volba zapojení ochranného obvodu	247
37.	Návrh obvodu s křemíkovou diodou	248
38.	Použití lavinových diod v ochranných obvodech	254
38.1	Ochranné obvody s kombinací lavinová dioda — kondenzátor	259
XIII.	<i>Spínání výkonu</i>	262
39.	Porovnání elektromechanických a statických spínačů	262
39.1	Doba působení	262
39.2	Odolnost proti chvění a nárazům	262
39.3	Doba života	263
39.4	Spolehlivost	263
39.5	Spínací účinnost	263
39.6	Vlastnosti kontaktů	264
39.7	Proudová a napěťová zatížitelnost	264
39.8	Vstupní citlivost	264
40.	Střídavé spínače	265
40.1	Obvody statických spínačů	265
40.2	Zapojení výkonové části jednofázových spínačů	266
40.3	Zapojení výkonové části trojfázových spínačů	267

41. Zapínací obvody pro střídavé spínače	270
41.1 Vlastnosti zapínacích obvodů	270
41.2 Stejnoseměrné zapínání	273
41.3 Impulsní zapínání	274
42. Příklady použití jednofázových spínačů	278
42.1 Jističí obvody	278
42.2 Přepětové relé	278
42.3 Jističí obvod proti proudovému přetížení	279
42.4 Elektronické řízení teploty	280
42.5 Několikaúčelový spínač zapínaný mechanickým kontaktem	283
42.6 Jednofázový spínač s vlastním zdrojem řídicího signálu	284
42.7 Jednofázový spínač ovládaný elektrickým signálem	284
43. Stejnoseměrné spínače	285
43.1 Vypínání paralelním kondenzátorem	285
43.2 Vypínání rezonančním obvodem	289
43.3 Vypínání rezonančním obvodem připojeným k anodě hlavního tyristoru	291
43.4 Vypínání rezonančním obvodem s omezením strmosti nárůstu blokovacího napětí	293
43.5 Typické zapínací obvody pro stejnosměrné spínače	295
43.6 Příklady použití stejnosměrných statických spínačů v praxi	297
Spínač ovládaný kontaktem	297
Statický spínač s nadproudovým a přepětovým jištěním	298
Časové relé s tyristory	299
Bezkontaktní periodické zapínání zátěže	301
Tyristorové spínače v obvodech kruhových čítačů	304
Tyristorové spínače pro ovládání prodejních automatů	307
XIV. Řízení výkonu	309
44. Řízení výkonu pomocí tyristorů	309
44.1 Zdroje stejnosměrného napětí s fázovým řízením	311
Řízený usměrňovač s činnou zátěží	311
Řízený usměrňovač s indukční zátěží	313
Částečně induktivní zátěž řízeného usměrňovače	316
Řízené usměrňovače s nulovou diodou	316
Smíšené obvody řízených usměrňovačů	317
Invertorový chod řízeného usměrňovače	318
44.2 Řídicí obvody	321
Odporový řídicí obvod	321
Řídicí obvody se členy RC	322
Tyristorový řídicí obvod	324
Tranzistorové řídicí obvody	325
44.3 Příklady použití tyristorů v obvodech řízených usměrňovačů	327

Tyristorový beztransformátorový zdroj	327
Stejnoseměrný zdroj proměnného napětí	328
Tyristorové zdroje pro pohony	329
Nabíjení akumulátorových baterií	336
44.4 Řízení střídavého výkonu	336
Jednoduchý stmívač pro žárovky do 300 W	337
Obvod pro odporovou zátěž do 3 000 W	337
Zdroj pro napájení indukčních zátěží	338
45. Základní parametry součástek používaných při návrhu výkonových obvodů průmyslové elektroniky	339
45.1 Přehled základních parametrů diod a tyristorů	339
45.2 Parametry profilových chladičů	341
45.3 Základní parametry Selimitů	341
45.4 Rychlé pojistky pro diody a tyristory	345
<i>Literatura</i>	349
<i>Rejstřík</i>	352